

БАЗОВІ ЦИФРОВІ КОЛЕКЦІЇ ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКОЇ ЛАВРИ

*Сенченко Н.М., провідний науковий співробітник
Національного заповідника «Києво-Печерська лавра»*

На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій оцифрування фондів установ пам'яті та створення електронних бібліотек (далі – ЕБ) набуває все більшої актуальності. Метою даного дослідження є висвітлення основних підходів до формування базових колекцій ЕБ «Документальна пам'ять Києво-Печерської лаври».

Значна частка документальної спадщини монастиря зберігається у фондах Центрального державного історичного архіву України м. Київ, Національного заповідника «Києво-Печерська лавра», Державних архівах м. Києва та Київської області, Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, в інших установах пам'яті та приватних колекціях як в Україні так і за кордоном.

Цифрові колекції розглядаються нами як самостійний інформаційний ресурс, що включає відібрані, систематизовані документальні матеріали з історії Києво-Печерської лаври. Якість цифрового контенту забезпечується за рахунок використання принципу селективності, тобто вибору документів для оцифрування на основі експертних оцінок. Експертами виступають як фахівці Національного заповідника «Києво-Печерська лавра», так і представники інших організацій.

У процесі опрацювання фондів дійшли висновку про доцільність формування цифрових колекцій документальної спадщини монастиря за тематичним принципом. Попередньо визначено 12 колекцій: 1) устрій та управління; 2) особовий склад Лаври; 3) приписні монастирі; 4) монастирське господарство; 5) релігійна діяльність; 6) просвітницька діяльність; 7) видавнича діяльність; 8) добродійність; 9) будівництво і ремонт; 10) монастирська медицина; 11) лаврський архів; 12) фінансова діяльність.

Прикладом показової базової колекції можна навести колекцію «Видавнича діяльність», що міститиме описи друкарні та її інвентаря і устаткування, документи про матеріальне забезпечення, про роботу допоміжних служб (зокрема палітурні); про наявність окремої скарбниці; про модернізацію друкарні; про діяльність при друкарні літографії, ксилографії, фотографії тощо. До колекції увійдуть справи про формування особового складу друкарні, набір учнів; про підвищення професійної майстерності працівників. Колекція включатиме списки: ченців друкарського відомства (1896 р.), типографів з часу заснування друкарні у 1616 р. (1903 р.), робітників, учнів і тимчасово працюючих (1919 р.); справи про фотографічну зйомку видів Лаври; про заснування при Лаврі церковно-археологічного музею (1912 р.). Крайні дати: 1720–1921. Кількість справ – 1316.

Базова колекція *«Фінансова діяльність»* включатиме справи про пожертви на користь Києво-Печерської лаври; про церковні капітали, прибутки від продажу лаврських земельних ділянок, від діяльності лаврської друкарні; про здійснення фінансових операцій; про використання коштів на потреби обителі (утримання готелю для паломників з лікарнею, на утримання прикрашення, розпис древнього Успенського храму, на пошиття мантий для печерських святих, на розповсюдження релігійної літератури і т. д.). Крайні дати: 1719–1918 рр. Кількість справ – 1403.

Базова колекція *«Грамоти»* включатиме: ставропігійні грамоти константинопольських патріархів від 1481 р. і 1603 р.; виписи з київських та володимирських міських книг та книг Люблінського трибуналу про відмову архімандрита Лаври Єлисея Плетенецького підкорятися владі київського митрополита Іпатія Потія; грамоти архімандритів, митрополитів, єпископів про возведення в сан та призначення на посади; грамоти і укази Сенату, Синоду, предводителя дворянства і повітових дворянських депутатів Київської губернії про присвоєння чинів, рангів, звань, пожалування дворянства; про відкриття і будівництво церков; заповіт архімандрита Лаври Зосими Валкевича (1781 р.) та ін. Крайні дати: 1600–1910 рр. Кількість справ – 83.

У процесі роботи з формування контенту ЕБ *«Документальна пам'ять Києво-Печерської лаври»* кількість цифрових колекцій, їх назви, архітектура та наповнення будуть корегуватися. Окремі базові колекції міститимуть кілька підколекцій. Так до базової колекції *«Грамоти»* буде включено підколекцію *«Грамоти особливі»*. Вона міститиме Універсали і листи українських гетьманів І. Мазепи, П. Дорошенка, І. Самойловича, універсали і укази Генеральної військової канцелярії про охорону, надання та підтвердження права власності Києво-Печерської Лаври тощо. Крайні дати: 1572, 1588, 1632–1790. Кількість справ – 341.

Успішна інтеграція цифрових колекцій до вже існуючої системи сервісів, залежатиме від узгодження відповідних технологічних процесів: комплектування, під час якого проводитиметься відбір документів; розробки структури колекцій; каталогізації, під час якої формуватимуться метадані; публікації колекцій на порталі; забезпечення збереження; надання доступу до цифрового контенту.

Реалізувавши проєкт з оцифрування документів і формування цифрових колекцій та створення ЕБ *«Документальна пам'ять Києво-Печерської лаври»* заповідник вирішить ряд важливих завдань: забезпечить збереження рідкісних документів і можливість їх відновлення у разі втрати; забезпечення оперативного доступу до документальної спадщини монастиря і популяризація історико-культурної спадщини Києво-Печерської лаври в Україні та за кордоном; підвищення якості обслуговування користувачів, сприятиме розвитку нових наукових досліджень.